

Εισαγωγή στον Κινηματογράφο: Τέχνη και Τεχνική

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΕΚΠ/ΚΟΣ ΠΕ06

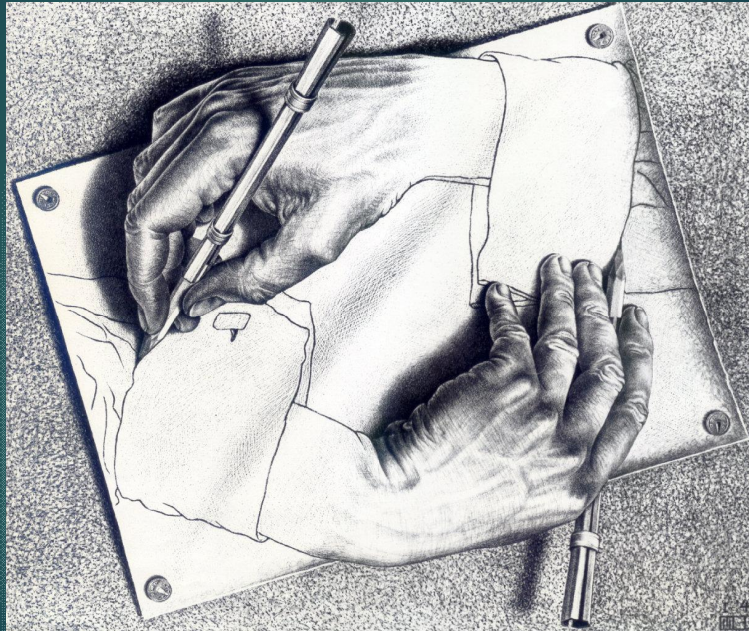
ΔΡ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΙΝ/ΦΟΥ

Εισαγωγή - Δομή

- A. Σημαντικοί σταθμοί στην ιστορία του imaging: από την Αναγέννηση ως τον σύγχρονο κιν/φο
- B. Διαφορετικές θεωρίες/προσεγγίσεις της κιν/φικής εικόνας
- C. Εισαγωγή σε βασικές κιν/φικές έννοιες

Α. Σημαντικοί σταθμοί Ο αγώνας για Ρεαλισμό

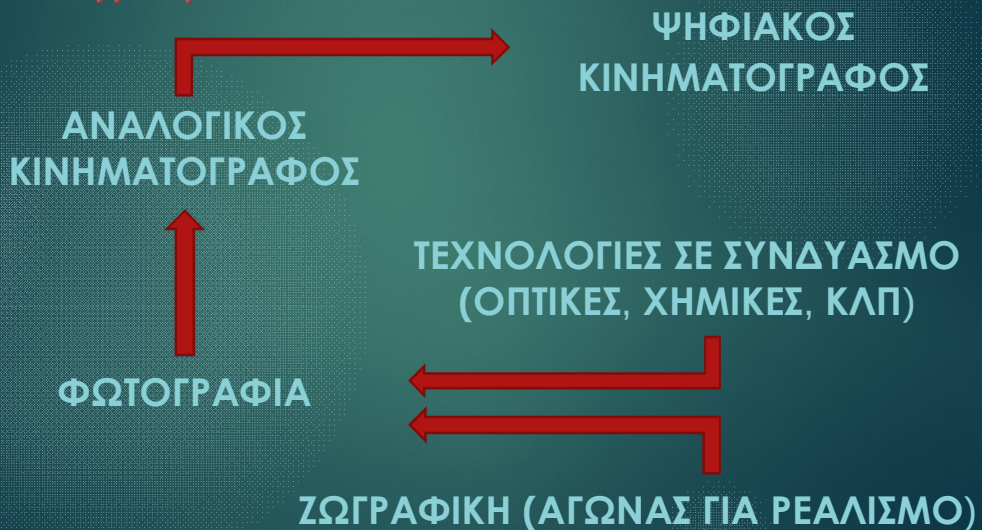
3

Α. Σημαντικοί σταθμοί i. Γενεαλογία του Κιν/φικού μέσου

4

Στάδια στην ιστορία του
κινηματογράφου:

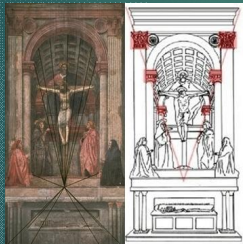

Α. Σημαντικοί σταθμοί i. Γενεαλογία του Κιν/φικού μέσου

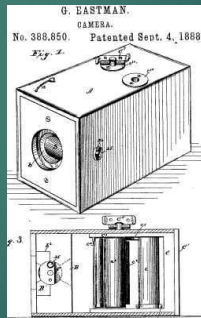
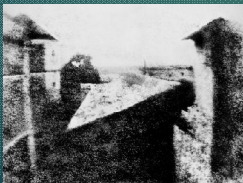
5

- ο Ολόκληρη η εξέλιξη των οπτικών τεχνών από την Αναγέννηση ως σήμερα στόχευαν σε οπτικό αποτέλεσμα κατά το δυνατόν πλησιέστερο στην πραγματική ζωή με χρήση της τελευταίας διαθέσιμης τεχνολογίας:

Γραμμική προοπτική από τον Brunelleschi και τον Alberti τον 15^ο αιώνα. Εδώ: Massaccio, "Η Αγ. Τριάδα", 1425

Nicéphore Niépce, "Θέα από το παράθυρο στην Le Gras," 1826

Η πατέντα του George Eastman για την πρώτη μηχανή με ρολό φιλμ, 1888

Η κολοσσιαία ψηφιακή κινηματογραφική οθόνη IMAX

Α. Σημαντικοί σταθμοί i. Γενεαλογία του Κιν/φικού μέσου

6

- ο Ο κιν/φος (αναλογικός και ψηφιακός):
 - ✓ Χρησιμοποιεί **τεχνολογικές καινοτομίες** με τον ίδιο τρόπο όπως έκανε και κάθε άλλη οπτική τέχνη από την Αναγέννηση κι έπειτα, αλλά το κάνει «πιο φανερά», λόγω της τεχνολογικά προφανούς φύσης του μέσου
 - ✓ Εξυπηρετεί την ίδια **«ανάγκη για ρεαλισμό»** η οποία, σύμφωνα με τον Andre Bazin αποτελεί την κινητήριο δύναμη όλων των οπτικών τεχνών τα τελευταία 500 χρόνια, ξεκινώντας από την εφαρμογή της γραμμικής προοπτικής στην τέχνη

Α. Σημαντικοί σταθμοί

i. Γενεαλογία του Κιν/φικού μέσου

7

“Η ανάπτυξη της φωτογραφίας, επιπλέον, δεν ήταν δυνατό παρά να ωθήσει τον καλλιτέχνη σε να προχωρήσει σε ευρύτερη διερεύνηση και πειραματισμό. Η ζωγραφική δεν είχε ανάγκη να κάνει κάτι που ένα μηχανικό μέσο μπορούσε να το κάνει καλύτερα και φθηνότερα.”

Ernst Gombrich, *Το Χρονικό της Τέχνης*

Α. Σημαντικοί σταθμοί

ii. Εξέλιξη της Αφήγησης

8

α. Ο Ευρωπαϊκός Οπτικός Πολιτισμός πριν τον 19^ο αιώνα:
ταυτόχρονα επεισόδια/πληροφορίες σε ενιαίο χώρο

Hans Memling,
“Σκηνές από το
Πάθος του Χριστού”
(περ. 1470-71)

Α. Σημαντικοί σταθμοί ii. Εξέλιξη της Αφήγησης

9

β. Μετά την εξέλιξη του Μυθιστορήματος και τη «λογική» της «Γραμμής Παραγωγής» του 19^{ου} αιώνα: γραμμικές πληροφορίες και διαδοχικά επεισόδια

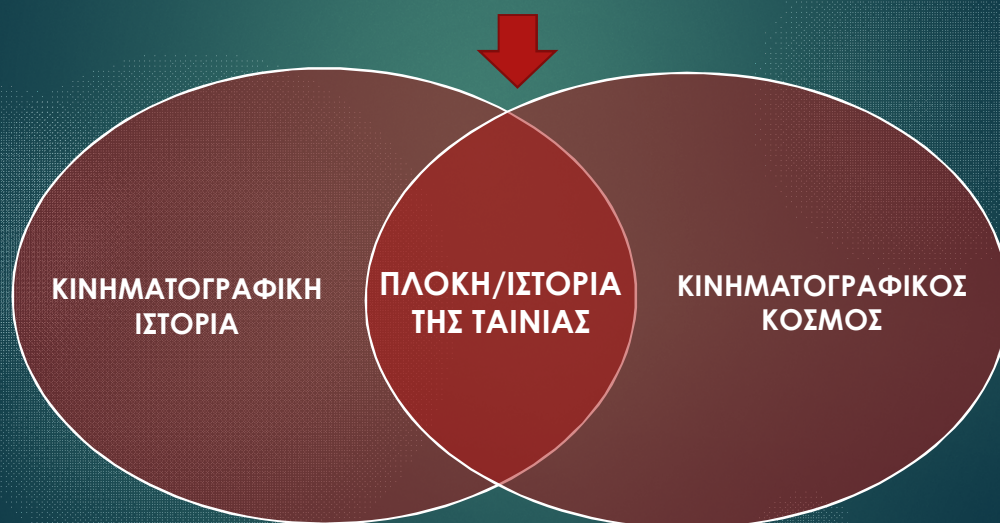

Σκηνές από τη *Λάμψη*
του Stanley Kubrick's
(1980)

Α. Σημαντικοί σταθμοί ii. Εξέλιξη της Αφήγησης

10

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΜΠΑΝ ΜΙΑΣ ΤΑΙΝΙΑΣ

A. Σημαντικοί σταθμοί

iii. Τεχνολογία

11

- ο Η εξέλιξη της αφήγησης με την ανακάλυψη της δύναμης του μοντάζ:

α. Edwin S. Porter, *Life of an American Fireman* (1902)

A. Σημαντικοί σταθμοί

iii. Τεχνολογία

12

- ο Η εξέλιξη της αφήγησης με την ανακάλυψη της δύναμης του μοντάζ:

β. W.H. Griffith, *Birth of a Nation* (1915)

Α. Σημαντικοί σταθμοί iii. Τεχνολογία

13

- ο Η δημιουργία έγχρωμων ταινιών (αρχές 20ού αιώνα)
- ο Η εισαγωγή του πραγματικού ήχου στις ταινίες (1920-1930)
- ο Η «επιστροφή» στο μεγάλο «βάθος πεδίου» (deep focus)
- ο Η εφεύρεση του *steadicam* (1975)
- ο Η εισαγωγή ψηφιακής τεχνολογίας στην κιν/φική παραγωγή (δεκαετία 1970)

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

14

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

15

Διαφορετικά ρεύματα χειρίστηκαν εντελώς διαφορετικά την πρώτη ύλη του κιν/φου. Οι παράμετροι που επηρέασαν τον χειρισμό αυτό ήταν, μεταξύ άλλων:

- ✓ Η «στράτευση» της κιν/φικής τέχνης από ιδεολογικά, πολιτικά ή δημιουργικά ρεύματα
- ✓ Απόψεις για τον συσχετισμό/πρόσληψη των εικόνων από τους θεατές
- ✓ Απόψεις για τη σχέση φιλμικής εικόνας – προφιλμικής πραγματικότητας
- ✓ Παράγοντες οικονομίας / σχεδιασμού παραγωγής / προσδοκώμενου κοινού
- ✓ Ο ρόλος του σκηνοθέτη ως δημιουργού (auteur)

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- i. Η μεγάλη πόλωση: Ρεαλιστικό «Παράθυρο» ή Φορμαλιστικό «Πλαίσιο»

Παράθυρο:

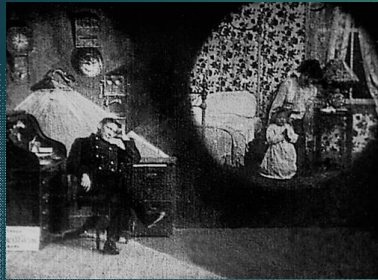
- Εκφραστικότητα
- Ανοιχτή θέα σε ένα «κομμάτι» της πραγματικής ζωής
- Ρεαλισμός

Πλαίσιο:

- Αντιληπτικότητα
- Μια τροποποιημένη οπτική γωνία αυτού που θέλει να δείξει ο δημιουργός
- Φορμαλισμός

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

Ο Ρεαλισμός και ο Φορμαλισμός αποτέλεσαν αισθητικά και ιδεολογικά άκρα, αλλά ουσιαστικά ήταν διαφορετικές προσεγγίσεις στην ίδια ιδέα περί αντίληψης.

Edwin S. Porter, *Life of an American Fireman* (1902).
Άσχετα μεταξύ τους κομμάτια από φιλμ γυρισμένα προγενέστερα, συρραμμένα μεταξύ τους.

“το νόημα κάθε πλάνου δεν ήταν απαραίτητα αυτόνομο αλλά μπορούσε να αλλάξει ενώνοντας το πλάνο αυτό με άλλα”

(Reisz and Millar)

ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

(Συνοχή – «Στυλ του Hollywood», νόημα μέσα από ομοιότητες, διευκόλυνση της ροής της νοητικής επεξεργασίας)

ΦΟΡΜΑΛΙΣΜΟΣ

(Επιθετικό μοντάζ, νόημα από αντιθέσεις, παρεμπόδιση της ροής της νοητικής επεξεργασίας)

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

ii. Ιστορία με αρχή και προορισμό: η απρόσκοπτη ροή του Κλασικού, ή Στυλ του Hollywood

- ✓ Σχεδόν αναλλοίωτο από το 1917 μέχρι το 1960
- ✓ Αρχή-Μέση-Τέλος, επεισόδιο και κλιμάκωση της δράσης
- ✓ Ψευδαισθήση πραγματικής ιστορίας που βασίζεται στην αόρατη παρουσία της κάμερας («τέταρτος τοίχος»)
- ✓ Χαρακτήρες με σαφή κίνητρα
- ✓ Εναλλαγή σκηνών με συνοχή (Continuity Style), λογική σύνδεση πλάνων και σκηνών («αιτία-και-αποτέλεσμα»)
- ✓ Επικράτησε στο συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της κιν/φικής παραγωγής λόγω της ταύτισης με τον τρόπο λειτουργίας της ανθρώπινης αντίληψης

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- ii. Ιστορία με αρχή και προορισμό: η απρόσκοπτη ροή του Κλασικού, ή Στυλ του Hollywood

Victor Fleming, *Gone with the Wind* (1939).

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- iii. Ιδεολογία και Προπαγάνδα: ο κιν/φος ως πολιτικό όργανο στην Σοβιετική κινηματογραφία & Ρωσική Πρωτοπορία
- ✓ Χρησιμοποιήθηκε από το Σοβιετικό κράτος τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα
 - ✓ Επιρροή από τον εκβιομηχανισμό της κοινωνίας και της τέχνης
 - ✓ Πολιτικά ή ευρύτερα προπαγανδιστικά θέματα
 - ✓ Σύνδεση σκηνών με σκοπό την διανοητική πρόκληση και σκέψη, εντεινόμενο με «ρυθμικό μοντάζ»
 - ✓ Έντονος συμβολισμός
 - ✓ Γεωμετρικές αντιθέσεις (γραμμές, σχήματα, όγκοι)
 - ✓ Έντονη «παρουσία» της κάμερας και του ύφους του σκηνοθέτη

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

iii. Ιδεολογία και Προπαγάνδα: ο κιν/φος ως πολιτικό όργανο στην Ρωσική Πρωτοπορία

Sergei Eisenstein, *Battleship Potemkin* (1925).

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

iv. Ψυχολογία και συνθήκες ζωής: οι μεταπολεμικοί εφιάλτες του Γερμανικού Εξπρεσιονισμού

- ✓ Εξέφρασε τον διάχυτο φόβο και φρίκη που ακολούθησε τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο
- ✓ Τάση για έντονη έκφραση και αφηρημένες φόρμες από την ζωγραφική
- ✓ Έκφραση ανθρώπινης υποκειμενικότητας και έντονου συναισθήματος
- ✓ Αφηγήσεις με στοιχεία φαντασίας, ψευδαισθήσεων και στοιχείων παράνοιας
- ✓ Ακραία στυλιστική έκφραση: σκηνικά που αντικατοπτρίζουν ψυχική κατάσταση, έντονες αντιθέσεις άσπρου/μαύρου – σκιάς/φωτός, ειδικά εφφέ για απεικόνιση παραισθήσεων/ονείρων, κλπ.
- ✓ Έβαλε τις αισθητικές βάσεις του film noir

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- iv. Ψυχολογία και συνθήκες ζωής: οι μεταπολεμικοί
εφιάλτες του Γερμανικού Εξπρεσιονισμού

Robert Wiene, *The Cabinet of Dr. Caligari* (1920).

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- v. Κομμάτια ζωής: ιστορίες της διπλανής πόρτας στον
Ιταλικό Νεορεαλισμό

- ✓ Εμφανίστηκε μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου
- ✓ Χρήση πραγματικών τοποθεσιών, διαθέσιμου (μη-τεχνητού) φωτισμού, ενίοτε και ερασιτεχνών ηθοποιών
- ✓ Καταγραφή της πραγματικής ζωής με αμεσότητα και ύφος ντοκιμαντέρ
- ✓ Κοινωνικός προβληματισμός
- ✓ Τάση ανεξαρτητοποίησης των σκηνοθετών από τα «εμπορικά» στυλ που επέβαλαν τα στούντιο
- ✓ Ενίσχυση της έννοιας του «καλλιτέχνη-δημιουργού» (*auteur*)

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- v. Κομμάτια από ζωή: ιστορίες της διπλανής πόρτας
στον Ιταλικό Νεορεαλισμό

Federico Fellini, *La Strada* (1954).

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- vi. Επιστροφή στις αφηγηματικές ρίζες: Το Νέο
Hollywood και η γέννηση του σύγχρονου σινεμά

- ✓ Ακολούθησε τους πειραματισμούς της δεκαετίας του 1960-70
- ✓ Επιστροφή της έννοιας του «κεντρικού ήρωα»
- ✓ Επιστροφή στις Κλασικές αφηγηματικές δομές (π.χ. αφήγηση τριών πράξεων, αρχή-μέση-τέλος)
- ✓ Μεγάλη εφαρμογή τεχνολογίας (π.χ. ψηφιακό animation)
- ✓ Εκτενής χρήση κινηματογραφικών εργαλείων από ολόκληρη την ιστορία του είδους
- ✓ Γέννηση των εννοιών “blockbuster” και “franchise”

Β. Θεωρίες/Προσεγγίσεις της Κιν/φικής Εικόνας

- vi. Επιστροφή στις αφηγηματικές ρίζες: Το Νέο
Hollywood και η γέννηση του σύγχρονου σινεμά

Steven Spielberg, Jaws (1975).

Γ. Εισαγωγή σε Βασικές Κιν/φικές Έννοιες

28

Γ. Εισαγωγή σε Βασικές Κιν/φικές Έννοιες

29

1. Καρέ – Πλάνο – Λήψη – Σκηνή – Σεκάνς
(Still – Shot – Take – Scene – Sequence)

Γ. Εισαγωγή σε Βασικές Κιν/φικές Έννοιες

30

2. Είδη πλάνων

EXTREME WIDE SHOT (EWS)
Often used as an establishing shot.

VERY WIDE SHOT (VWS)
Not as wide as an EWS but the emphasis of the shot is on the location.

WIDE SHOT (WS)
The subject takes up the full frame. In the case of a person this is a full body shot.

MID SHOT (MS)
Generally considered to show a character from the waist up.

MEDIUM CLOSE UP (MCU)
Generally considered to show a character from the chest up. Halfway between a MS and a CU.

CLOSE UP (CU)
A certain feature or part of the subject fills the frame. Generally considered to show a character from the neck up.

**COMMON
SHOT TYPES**

EXTREME CLOSE UP (ECU)
Captures extreme detail.

OVER THE SHOULDER (OSS)
Looking from behind a person to another.

Γ. Εισαγωγή σε Βασικές Κιν/φικές Έννοιες

31

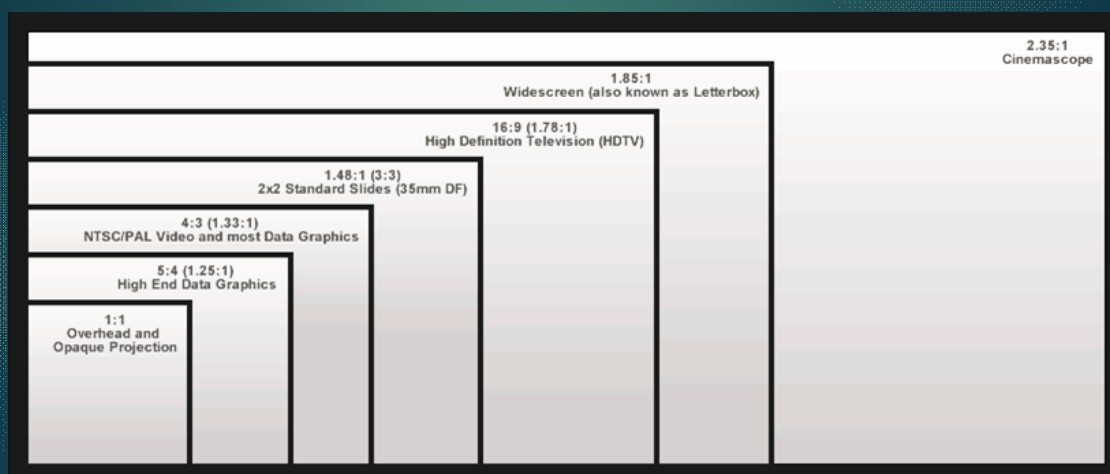
3. Mise-en-Scene

Γ. Εισαγωγή σε Βασικές Κιν/φικές Έννοιες

32

4. Λόγος θέασης (aspect ratio)

5. Compositing - CGI (Computer
Generated Imagery)

6. Chroma Key (τεχνολογία Green screen ή
Blue screen)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΕΚΠ/ΚΟΣ ΠΕ06

ΔΡ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΙΝ/ΦΟΥ